

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	5
GİRİŞ.....	7
İki Kutup: Hiciv ve Mizah.....	7
Literatüre Genel Bir Bakış.....	23
Çalışmanın Yöntemi: Tanpınar 'Nasıl' Hicveder?.....	37

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCE ALAYDAN SATİRE.....	43
--------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

BİR İNTİKAM ARACI OLARAK MİZAH.....	101
Hicvin Hedefleri.....	101

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMANIN SÖZDE CEHALETİ.....	129
1. Hayri İrdal'ın Anlatım Mesafesi.....	129
2. Tanpınar'ın Sesi: Kim Hicvediyor?.....	142
3. Roman ve İroninin Kurbanları.....	145
4. İronik Sorular.....	165

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KENDİNE ÇEVİRİLİ OKLAR.....	167
-----------------------------	-----

BEŞİNCİ BÖLÜM

HAYATIN İRONİSİ.....	179
Kaderin ve Ölümün Cilvesi.....	179

ALTINCI BÖLÜM

HİCVİN DOKUNMADIĞI KAHRAMANLAR.....	209
1. Duygusal Bağ ve Gülme.....	209
2. İkiye Bölünmüş Kahraman.....	217
3. İdealin Temsili.....	225
Sonuç Yerine:	
<i>Saatleri Ayarlama Enstitüsü</i> Neyi Anlatır?.....	229
KAYNAKLAR.....	239

ÖN SÖZ

Saatleri Ayarlama Enstitüsü, okurunu hicvin dünyasına mizah beraberliğinde dâhil eden bir eserdir. Topluma ve bireye yönelik hicvine mizah gibi cazip bir dış çerçeve çizen Ahmet Hamdi Tanpınar bu yönüyle romancılığını da farklı bir boyutta değerlendirme fırsatı bulmuştur. Ancak söz konusu farklılığa rağmen yazarın roman kadrosu içerisinde yer verdiği meseleler diğer eserleriyle önemli ölçüde benzeşmektedir. Tanpınar; “Roman bir fikir ve insan etrafında bir hayat görünüşüdür” derken tüm romanlarının olduğu kadar *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'nün de çıkış noktasına işaret eder. Ahmet Hamdi Tanpınar'ı görüşleriyle etkileyen Henri Bergson mizah sonucu oluşan gülmenin toplumsal bir düzeltme amacı taşıdığını düşünür. Yazarın mizahı seçmesindeki başlıca gayelerden birinin, mizahın ‘olumlu sonuçları’ndan biri olan onarma niyeti taşıdığını da ayrıca belirtmek gerekir. Romanda hicvin mizahla sunulması yazarın bu niyetine dair önemli bir ipucudur.

Farklı akademik araştırmalarda ve değerlendirmelerde romanın sosyal boyutu ve meseleleri üzerinde durulmuştur. Elinizdeki çalışmayla ortaya koymak istediğimiz husus ise derin yapının bir ifade aracı olarak görünen mizahı, bunu meydana getiren unsurlar açısından ele almaktır. Eserin hiciv ve mizah bakımından gösterdiği zenginlik, çalışmada bu unsurların önemli kısmına yer verilmesine olanak tanıdı. Yazarın görme ve yansıtma kabiliyeti, kurmacayı meydana getirirken oluşan bu çeşitliliğin de nedenidir. Alaydan başlayarak hicve ve kara mizaha kadar uzanan anlatım unsurları çalışma içerisinde farklı bölümlerde de-

ğerlendirilmektedir. Romanın hiciv ve mizah açısından yorumlanmasının tamlığı için ayrıca mizahın dışında tutulan noktalara da temas edilmeye çalışılmıştır.

Türk edebiyatının köşe taşlarından biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın eserlerinin karmaşık ve çok katmanlı yapısı çalışmanın her adımında birçok soruyu beraberinde getirmiştir. Süreç içerisinde soruları cevaplamada yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Hülya Argunşah'a bu vesileyle teşekkürlerimi sunmak isterim. Hayatta her adımda maddi manevi desteklerini esirgemeyen aileme de her zaman minnettarım. Bir akademisyen ve Ahmet Hamdi Tanpınar okuru olarak bu incelemenin yazarın sanatına ufak da olsa bir katkı aralması en büyük temennimdir.